

Jadwiga Płocka

Sekrety samokształcenia

ZŁOTE
MYŚLI

**Jak łatwo i przyjemnie
zdobywać WIEDZĘ,
niezbędną do odnoszenia
sukcesów?**

Niniejszy **darmowy** ebook zawiera fragment
pełnej wersji pod tytułem:
"Sekrety samokształcenia"

Aby przeczytać informacje o pełnej wersji, [kliknij tutaj](#)

Darmowa publikacja dostarczona przez
[Wydawnictwo Złote Myśli sp z.o.o](#)

Niniejsza publikacja może być kopiowana, oraz dowolnie rozprowadzana tylko i wyłącznie w formie dostarczonej przez Wydawcę. Zabronione są jakiegokolwiek zmiany w zawartości publikacji bez pisemnej zgody wydawcy. Zabrania się jej odsprzedaży, zgodnie z [regulaminem Wydawnictwa Złote Myśli](#).

© Copyright for Polish edition by [ZloteMysli.pl](#)

Data: 20.07.2007

Tytuł: Sekrety samokształcenia (fragment utworu)

Autorzy: Jadwiga Płocka

Projekt okładki: Marzena Osuchowicz

Korekta: Anna Popis-Witkowska

Skład: Anna Grabka

Internetowe Wydawnictwo Złote Myśli

Netina Sp. z o. o.

ul. Daszyńskiego 5

44-100 Gliwice

WWW: www.ZloteMysli.pl

EMAIL: kontakt@zlotemysli.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone.

All rights reserved.

SPIS TREŚCI

<u>I WSTĘP</u>	5
<u>Witaj!</u>	5
<u>Podziękowania</u>	11
<u>II WPROWADZENIE – KILKA PODSTAWOWYCH POJEĆ</u>	12
<u>Kilka podstawowych pojęć</u>	12
<u>Andragogika</u>	13
<u>Kształcenie ustawiczne</u>	14
<u>Samokształcenie</u>	15
<u>Samooocena</u>	15
<u>Samodoskonalenie</u>	17
<u>Samokontrola</u>	18
<u>Samodyscyplina</u>	19
<u>Kształcenie na odległość</u>	20
<u>Technologia Informacyjna</u>	20
<u>E-learning</u>	22
<u>Kształcić się? – dlaczego? Jaki to ma sens – tyle wysiłku? Po co?</u>	24
<u>III DLACZEGO CZŁOWIEK DOROSŁY POWINIEN SIĘ UCZYĆ?</u>	25
<u>IV TAJNIKI SAMOKSZTAŁCENIA</u>	35
<u>Jakie znaczenie może mieć samokształcenie?</u>	37
<u>Przystąp do procesu decyzyjnego!</u>	39
<u>W jaki sposób chcę zrealizować zamierzony cel?</u>	43
<u>Jaką drogę wybrać, aby samokształcenie było efektywne?</u>	45
<u>V PROSTA DROGA DO SUKCESU</u>	59
<u>Model kształcenia przez całe życie</u>	60
<u>Rola i funkcje nauczyciela konsultanta i słuchacza</u>	63
<u>Konsultacje, konferencje, sesje</u>	67
<u>Model konferencji</u>	69
<u>Model konsultacji zbiorowej</u>	71
<u>Model sesji przedegzaminacyjnej</u>	75
<u>Jak sporządzać notatki na konsultacjach, na co zwracać uwagę?</u>	77
<u>Materiały samokształceniowe</u>	80
<u>Jak pisać prace kontrolne?</u>	83
<u>Jak wykonać konspekt?</u>	85
<u>Jak przygotować się do zaliczenia przedmiotu?</u>	88
<u>VI JEŚLI E-LEARNING – TO W JAKI SPOSÓB UCZYNIĆ GO SKUTECZNYM?</u>	94
<u>Specyfika e-learningu</u>	95
<u>Dlaczego ważna jest konsekwencja w działaniu?</u>	97
<u>Portal edukacyjny; Platforma edukacyjna – kontakty z konsultantem</u>	101
<u>Pakiety edukacyjne</u>	107
<u>Jak zorganizować swoją naukę?</u>	115
<u>LITERATURA</u>	119
<u>NETOGRAFIA</u>	121

**„...to żaden powód nic nie robić tylko dlatego,
że nie można zrobić wszystkiego...”**

Iwan Turgieniew

I WSTĘP

Witaj!

W XVI w. czeski myśliciel Comenius stwierdził, że nigdy nie jest za późno na naukę.

Kształcenie przez całe życie to inaczej kształcenie ustawiczne (continuing education). Jego celem jest ciągle dokształcanie zawodowe, podążające za rozwojem techniki i technologii. Ten sposób kształcenia staje się konieczny z trzech powodów: w wyniku postępu technologicznego, starzenia się wiedzy, konkurencji na rynku oraz kurczącego się rynku pracy, a więc bezrobocia. Odświeżanie i uzupełnianie wiedzy jest konieczne, aby utrzymać odpowiedni poziom profesjonalizmu, zgodny z wymogami klienta. Tylko przedsiębiorstwa, które wytwarzają produkty wysokiej jakości, liczą się na rynku (bo jest olbrzymia na nim konkurencja – słabi giną), a do tego wymagany jest wyspecjalizowany personel i miejsca pracy są na ogół dostępne tylko dla osób posiadających wysokie kwalifikacje w poszukiwanej specjalności.

Jeśli jednak myślisz, że dopiero współcześnie zauważyliśmy ten fakt – to jesteś w błędzie.

Wyobraź sobie, że pierwsze ogłoszenie prasowe o kursach korespondencyjnych ukazało się w USA w 1700 roku. W Polsce w 1776 roku na Uniwersytecie Krakowskim podjęto próbę „listownego kształcenia rzemieślników”. W latach 20. XX w. rozpoczęło działalność „radio edukacyjne”. Pierwsza telewizja

edukacyjna ruszyła w 1945 r. w USA z inicjatywy Uniwersytetu Stanowego Iowa. W Polsce natomiast w latach 1966–1971 powołano Politechnikę Telewizyjną, która oferowała program przygotowujący kandydatów na wyższe uczelnie i materiały pomocnicze dla studentów.

Inną ciekawostką w tej dziedzinie są uniwersytety transgraniczne, np. Uniwersytet Południowego Pacyfiku, który powstał w 1968 r. i jest własnością rządów 12 państw położonych na wyspach Pacyfiku. Obejmuje on swoim zasięgiem 33 miliony km kwadratowych Oceanu Spokojnego. Uczelnia ma trzy campusy, a w każdym kraju, w którym działa Uniwersytet, znajdują się centra egzaminacyjne. Większość studiów i kursów odbywa się metodą on-line. Innym przykładem jest Uniwersytet Arktyczny, świadczący usługi edukacyjne mieszkańcom obszarów położonych poza kołem podbiegunowym z biurem koordynacyjnym w Rovaniemi – stolicy fińskiej Laponii. Zasoby dydaktyczne dla tej uczelni przekazują 33 placówki naukowe USA, Kanady, Danii, Islandii, Finlandii, Norwegii, Rosji i Szwecji. Nauka oczywiście odbywa się również metodą on-line.

Co z tego wynika?

Wniosek jest jasny i prosty: aby nadążać za zmieniającą się rzeczywistością, należy uczyć się przez całe życie – czyli permanentnie. I to wcale nie jest wymysł naszych czasów – jak widać, zauważono tę konieczność już dużo wcześniej, a dziś uczą się także ci, których dzielą od uczelni setki kilometrów.

Ponadto rozwój technologiczny, którego jesteśmy świadkami, niejednokrotnie przekracza nasze wyobrażenia. Pozostaniemy w tyle, jeśli nie będziemy dotrzymywać kroku. I tu na ratunek przychodzi nam edukacja, gdyż przygotowuje nas do pracy i życia, pozwoli

zrozumieć świat, „odświeżyć” wiedzę, nadażyć za zmianami. Wiadome jest skądinąd, że wysoka technologia, a taką jest technologia informacyjna, trafia zdecydowanie szybciej do tych, którzy są lepiej wykształceni.

Zauważ – e-nauczanie staje się przemysłem XXI wieku. Powszechność i konieczność edukacji jest zauważana i powinna stać się najwyższym priorytetem w społeczeństwie informacyjnym. Przedsiębiorcy, inżynierowie i technicy, a także nauczyciele to grupy ludzi, które nie mogą ignorować faktu, że informacja zaczyna odgrywać rolę podstawowego i coraz częściej decydującego czynnika produkcyjnego, stajemy się bowiem Cywilizacją Informacyjną.

Czy Ty jesteś otwarty na wyzwanie, które stawia współczesna rzeczywistość, czy podejmowałeś próby samokształceniowe?

Uczestniczyłeś w szkoleniach? A może czas pomyśleć o samokształceniu i samodoskonaleniu?

Warto przemyśleć te zagadnienia i podjąć decyzję.

Chciałabym podzielić się z Tobą moimi doświadczeniami, które zdobywałam przez długi czas, najpierw jako studentka zaocznych studiów, a potem jako nauczyciel i konsultant słuchaczy kształcących się systemem zaocznym. Znam doskonale uczucia porażki i zniechęcenia, które to dopadały mnie w trakcie nauki, a potem pracy. Studiując, musiałam dochodzić metodą prób i błędów, szukać właściwej drogi prowadzącej do efektu końcowego. Nie było bowiem dostępnych poradników wskazujących jak *nauczyć się uczyć* samemu w domu.

Pamiętam też moje pierwsze kroki w pracy ze słuchaczami. Uzbrojona w teoretyczną wiedzę chciałam jej jak najwięcej przekazać słuchaczom. Niestety czas zajęć był ograniczony. Porażka. A tak się starałam. I ten niedosyt po zajęciach, złość na siebie, że nie tak powinnam je prowadzić.

Miałam jednak szczęście znaleźć się w zespole niezwykle doświadczonych nauczycieli konsultantów, którzy bardzo chętnie dzielili się swoją wiedzą i doświadczeniem zawodowym. Słowa wypowiedane przez nich nie były słowami mentorów, ale ludzi, którym na sercu leżało dobro słuchacza i efektywność jego kształcenia. Spotkania z nimi pozwalały zyskać więcej niż czytanie wielotomowych dzieł. To więcej, to była ilość i wartość doświadczeń ukazujących sposób prowadzenia zajęć, sposób uczenia się słuchacza dorosłego kształcącego się systemem zaocznym, sporządzania notatek, pisania prac kontrolnych, kontaktowania się z konsultantem czy wreszcie przygotowania się do egzaminu przedmiotowego. Systematyczne spotkania tego zespołu pozwalały na wyjaśnienie wielu pozornie prostych, a w rzeczywistości niezwykle trudnych problemów stojących przed uczącym się. I wtedy dopiero zrozumiałam, jakie błędy popełniałam w trakcie swoich studiów, a potem w samodzielnym prowadzeniu pierwszych zajęć. Wracałam zresztą do ich doświadczeń wielokrotnie – pytając i zawsze uzyskując wyczerpujące odpowiedzi.

To była niezwykła pomoc. Dlatego chciałabym oddać innym to, co otrzymałam, gdy byłam w potrzebie.

Dlaczego Ci o tym wszystkim opowiadam?

Ponieważ życie jest ciągłym zmaganiem się z przeciwnościami losu stającymi na naszej drodze i warto być otwartym na doświadczenia

innych, aby popełniać jak najmniej błędów – dzisiaj nie ma czasu na popełnianie błędów.

Sekrety samokształcenia są esencją moich spostrzeżeń, obserwacji i doświadczeń. Chciałabym, abyś po przeczytaniu tej książki osiągnął obrany cel, aby poziom Twoich aspiracji i motywacji wzrastał wraz z kontynuowaniem kształcenia. Wizja przyszłości niech Ci doda odwagi, która będzie stale podniecać płomień motywacji do osiągania kolejnych celów, jak czyniła to ze mną.

Moim celem jest powiedzieć Ci tyle, ile potrafię, służyć doświadczeniem, na ile potrafię. Życząc Ci sukcesów w pracy samokształceniowej, powiem jednocześnie: pamiętaj, że zwycięzcą jest ten, kto wytrwa do końca.

Tekst podzieliłam na pięć części, zawierając w każdej z nich najważniejsze informacje i wskazówki. Ponieważ posiadam wykształcenie techniczne, cechuje mnie ścisłość rozumowania. Nie będzie zatem tzw. „lania wody”, lecz tekst, w którym każde słowo ma swoją wagę.

I tak rozmowę z Tobą zaczynam od wprowadzenia Cię w gąszcz pojęć i definicji, traktując je jako alfabet służący do naszego porozumiewania. Następnie przybliżam Ci tajniki samokształcenia, ponieważ ono jest podstawą kształcenia dorosłych. Podaję, oparte na własnych doświadczeniach, propozycje organizacji tegoż kształcenia, które możesz modyfikować według własnych potrzeb i wymagań, masz jednak punkt wyjścia do działań własnych. Kolejną część to przykład na uczestnictwo w kształceniu z wykorzystaniem oferty szkoły publicznej lub niepublicznej, organizującej edukację dorosłych systemem zaocznym. I na koniec słów kilka o e-edukacji, coraz szerzej wykorzystywanej tak przez uczelnie wyższe, jak i

instytucje branżowe w celu organizacji studiów on-line lub e-szkoleń.

Wszystkie opisane formy kształcenia wymagają umiejętności organizacji procesu samokształcenia, który jest ich podstawą. Stąd też proponuję, abyś bardzo uważnie przeczytał tę część, która traktuje o samokształceniu – wszystkie informacje tam zawarte przydadzą się, bez względu na to, jaką formę kształcenia wybierzesz. A że wybierzesz, to nie mam co do tego najmniejszej wątpliwości.

Współczesna rzeczywistość bombarduje nas wciąż nowinkami technologicznymi, stajemy się społeczeństwem żądnym informacji. Zatem stać w miejscu bez zainteresowania się tym, co się wokół nas dzieje, to jakby cofać się w czasie. Dzisiaj każde dziecko – od najmłodszych lat – stara się podążać za informacją, a więc my, dorośli, nie możemy pozostać w tyle, bo cóż dziecku odpowiemy na jego pytania? Przygotujmy się więc do nowych ról!

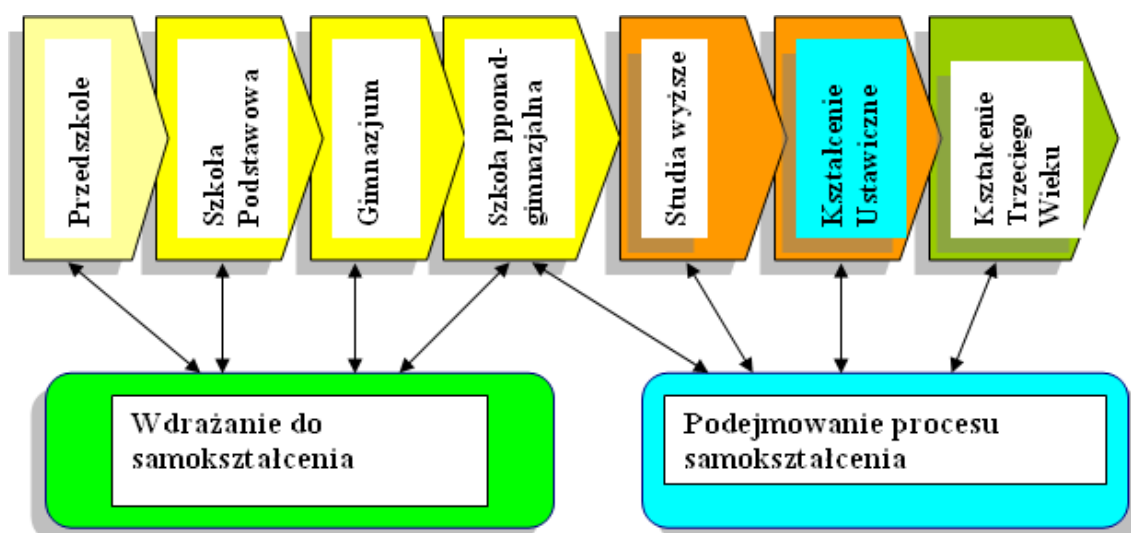
I na koniec – chciałabym przeprosić wszystkie Panie czytające tę pozycję. Ten tekst jest kierowany tak do kobiet, jak i do mężczyzn. Użyłam końcówek pojedynczych w rodzaju męskim nie dlatego, że chcę rozmawiać tylko z mężczyznami, ale jedynie dla lepszej przejrzystości tekstu nie zastosowałam łamańców w stylu „otrzymałam/em”. Mam nadzieję, że Panie mi wybaczą i z równą co mężczyźni ciekawością tekst ten przeczytają. Tym bardziej w to wierzę, iż jak moje doświadczenie zawodowe wskazuje, kobiety są bardzo otwarte na kształcenie, bardzo zmotywowane i bardzo systematyczne.

III DLACZEGO CZŁOWIEK DOROSŁY POWINIEN SIĘ UCZYĆ?

Po przeczytaniu tego rozdziału na pewno przekonasz się, że warto uczyć się przez całe życie, że – wbrew pozorom – nie jest to trudne.

Wiedza i umiejętności są wartościami intelektualnymi, których trwałość i stosowność wymaga ciągłego aktualizowania, ciągłego kształcenia się, które w istocie jest rozwijaniem własnych kompetencji.

Klasyczny model edukacji społeczeństwa i jego elementy – model kształcenia przez całe życie przedstawia schemat poniżej.

Jak widzisz, samokształcenie przewija się przez całe nasze życie od przedszkola po schyłek życia. Przyjmuje jedynie inne cele, formy i zadania.

Wdrażanie do samokształcenia – czyli mobilizowanie do własnych poszukiwań rozwiązania różnych zadań – zaczyna się już w przedszkolu. Dzieci bowiem od zarania chcą same dochodzić do tychże rozwiązań. Uczą się bardzo szybko i warto rozwijać w nich tę cechę w dalszych latach, czyli gdy chodzą do szkoły podstawowej i gimnazjum. Warto podtrzymywać w nich iskrę poszukiwacza informacji – to się im przyda w szkole ponadgimnazjalnej i dalej, kiedy będą już podejmować samodzielnie proces samokształcenia i doskonalić go, kształcąc się aż do starości.

W cyklu wdrażania do samokształcenia szczególną rolę przypisuje się edukacji wirtualnej, wykorzystaniu nowoczesnych narzędzi multimedialnych w dydaktyce, aby przygotować człowieka do procesu kształcenia przez całe życie.

Podejmowanie procesu samokształcenia w kolejnych latach naszego życia wynika przede wszystkim z naszych potrzeb i aspiracji, które są czynnikiem motywującym do działania. Podejmujemy go samodzielnie (incydentalnie) lub pod kierunkiem nauczyciela proponującego nam źródła informacji i drogi poszukiwań (samokształcenie kierowane).

Nabieramy doświadczenia w procesie samokształcenia, które w dalszych naszych działaniach edukacyjnych wykorzystamy w celu zdobycia wyższego poziomu kwalifikacji i umiejętności.

Edukacja to wyścig między cywilizacją a katastrofą
H.G. Wells

Takie motto przyjęła Strategia Rozwoju Kształcenia Ustawicznego do Roku 2010 opracowana przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu nie bez przyczyny, ponieważ żyjemy w „globalnej wiosce”, uczestniczymy w realiach globalnej gospodarki, a zatem należy stawiać w programach rządowych na budowanie społeczeństwa opartego na wiedzy.

Jeśli obserwujesz to, co się dzieje wokół nas, na pewno zauważasz, że sytuacja na rynku pracy z roku na rok ulega zmianom i jest zdeterminowana zjawiskami związanymi z popytą i popytem na pracę. Najbardziej zagrożone bezrobociem są osoby gorzej wykształcone. Dane statystyczne dowodzą, że wykształcenie może chronić przed wykluczeniem z rynku pracy, ponadto pozwala dostosować się do ciągłych zmian na tym rynku.

Moje własne obserwacje i rozmowy z ludźmi dorosłymi podejmującymi kształcenie w różnych formach dowodzą, że dzięki niemu są oni bardziej otwarci na aktywne uczestniczenie w społeczeństwie, nie mówiąc już o tym, że spełniają się osobiście, są bardziej kreatywni, innowacyjni, lepiej rozumieją ważność właściwej organizacji pracy i łatwiej uzyskują zatrudnienie, a co za tym idzie – są konkurencyjni.

Na pewno słyszałeś o tym, że zdążamy do budowania społeczeństwa informacyjnego. Tak, zdążamy – i w związku z tym samokształcenie pozwoli na doskonalenie umiejętności profesjonalnych. Także dlatego, że szybki postęp w dziedzinie technologii, informacji i komunikacji ma istotny wpływ na wszystkie dziedziny indywidualnych i zbiorowych działań człowieka w skali branżowej, regionalnej, narodowej i międzynarodowej. A zatem uczenie się permanentne – przez całe życie – staje się wyzwaniem współczesnego człowieka.

Powiem więcej. Gdybym po uzyskaniu dyplomu, dawno temu, zakończyła proces uczenia się, moje zajęcia ze słuchaczami opierałyby się na historii technologii i w pewnym momencie usłyszałabym śmiech na sali, że bzdury opowiadam. Mówiłam sobie: zmienia się rzeczywistość i ja muszę zdążyć za tymi zmianami, i to na mnie spoczywa główna odpowiedzialność za podejmowanie osobistego wysiłku edukacyjnego. Nie myśl, że zawsze miałam ochotę na poszukiwanie nowości, miałam momenty zniechęcenia – to normalne, ale w końcu zbierałam się w sobie – nad lenistwem brało przewagę poczucie odpowiedzialności za słuchaczy, którym winna jestem podawanie rzeczywistych, a nie historycznych wiadomości. Poza tym ambicja – chcę przecież być lepsza, chcę wiedzieć więcej, więcej przekazać innym. W jaki sposób miałabym przekazać iskrę wyzwalającą potrzebę kształcenia u swoich słuchaczy, gdybym sama się poddawała zniechęceniu i utknęłabym w „historii”?

Moim przesłaniem do słuchaczy było zawsze: przystosuj się – wciąż się ucz, bowiem we współczesnym świecie, opartym na mechanizmach wolnego rynku, praca jest jedną z podstawowych dziedzin aktywności człowieka. Jeśli chcesz zdążyć za nieustannie zmieniającą się rzeczywistością ekonomiczną, naukową, technologiczną lub kulturową, musisz uczyć się całe życie. To także jest sposób na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, na większy i bardziej efektywny udział w życiu społecznym i politycznym kraju.

I Ty powinieneś pomyśleć o sobie. Przecież chcesz być lepszym od innych, chcesz wiedzieć, co się wokół Ciebie dzieje, i rozumieć otaczający Cię świat. Jeśli będziesz się ociążał, inni Cię wyprzedzą.

W wielu programach nadawanych w TV i radio słyszysz wielokrotnie powiedzenie, że należy sprawy wziąć w swoje ręce, wielu Twoich rówieśników to właśnie czyni. Kończy różnorodne szkolenia, kursy, zmienia lub uzupełnia kwalifikacje. Zmienia swoje życie na bardziej ciekawe, kreuje swoją przyszłość już dziś.

A Ty? Cóż dotąd zrobiłeś dla siebie? Jakie kroki podjąłeś, aby być bardziej zadowolonym z siebie i swojego życia?

Patrząc na swoich znajomych, mówisz – powiodło im się w życiu, a mnie zawsze było pod górkę. Oni mieli w domu lepsze warunki niż ja, mogli się kształcić, ja musiałem iść do pracy. Teraz już nie czas na naukę, jestem za stary, aby iść do szkoły. Moje koleżanki i koledzy, z którymi kiedyś chodziłem do szkoły, osiągnęli w życiu więcej niż ja. Mają lepiej płatną pracę, zajmują wyższe stanowiska niż ja, a wcale nie byli w szkole zdolniejsi ode mnie. Jeżdżą z dziećmi na wakacje, może posiadają działkę rekreacyjną nad jeziorem, a ja podczas urlopu zamiast odpoczywać – poszukuję dodatkowych zajęć.

Być może formułujesz takie i inne negatywne myśli. Nie trać czasu i zmień wydźwięk negatywny tych słów na pozytywny.

Spróbuj, zobacz, jak to zabrzmiałoby: nie jestem gorszy od innych, jestem szczęśliwy, bo mam pracę, chociaż czasami nie do końca jestem z niej zadowolony, ale przecież dzisiaj, w dobie wolnego rynku, mam wiele możliwości, aby ją zmienić.

Przede mną jeszcze dużo lat pracy, zanim przejdę na emeryturę, jeszcze zdążę zmienić chmurną czasem codzienność na bardziej słoneczną. Wcale nie jestem za stary na naukę, skoro ludzie będący na emeryturze także chcą się uczyć w Uniwersytetach Trzeciego

Wiek. A koledzy? Kończyli studia, kursy – a ja o tym dotąd nie myślałem. Dość. Teraz zacznę myśleć inaczej!

Mam rodzinę, mam dla kogo żyć i tworzyć lepszy dzień. Odważę się i podyskutuję z rodziną o moich planach, na pewno mi pomogą je zrealizować, jeśli pokażę im korzyści, które zyskamy wszyscy. Podniosę poziom swoich kwalifikacji, będę miał wyższe wykształcenie, awansuję w pracy lub ją zmienię na bardziej dla mnie korzystną, a może uda mi się spełnić skryte marzenia o podróżach. Mam do dyspozycji wiele możliwości kształcenia – trzeba tylko korzystać z ofert. Muszę zmobilizować się i poświęcić trochę czasu na poszukiwania oferty dla mnie najlepszej. Przecież nowe technologie pozwalają mi się uczyć w każdym momencie życia, korzystać ze źródeł informacji w dowolnym miejscu.

W ten sposób formułowane myśli wyzwolą w Tobie siłę motywacji do podjęcia samokształcenia, podniosą poziom samooceny. To pierwszy krok do sukcesu. Teraz tylko musisz wytrwać. Przytoczyliśmy wcześniej takie pojęcie jak samodyscyplina – skorzystaj!

Ten fakt podkreśla też przyjęta w 2000 r. przez Radę Europejską tzw. Strategia Lizbońska, kiedy to stwierdzono, że Unia Europejska stanęła w obliczu zmian, które są wynikiem globalizacji i rozwoju gospodarki, opartych na wiedzy. Komisja Wspólnot Europejskich przyjęła w 2000 r. memorandum, w którym czytamy:

„W społeczeństwie opartym na wiedzy wiele zależy od samych ludzi. Najbardziej liczy się zdolność człowieka do efektywnego i rozsądnego wytwarzania oraz korzystania z wiedzy w obliczu ciągłych zmian. Aby w pełni rozwinąć umiejętność, ludzie powinni chcieć i być w stanie wziąć swoje życie we własne ręce – krótko mówiąc, stać się aktywnymi obywatelami. Edukacja i szkolenie

trwające przez całe życie to najlepszy sposób, by sprostać wyzwaniom przynoszonym przez zmiany”¹.

Bywa, że jesteś zaskoczony tempem postępu w dziedzinie środków komunikowania się, technologiach gromadzenia, przetwarzania i dostarczania informacji. Jesteś nieprzygotowany do odbioru tak wielu informacji i nie wiesz, jak z nich skorzystać. Nie wiesz, jak wykorzystać te nowe możliwości w procesie własnego rozwoju. Czujesz się zagubiony, niepewny.

Nie przejmuj się. Miałam niekiedy te same odczucia.

Znalazłam jednak na to sposób. Samokształcenie.

Korzystam nie tylko z dostępnej literatury, czasopism, ale również z kopalni wiedzy, jaką jest Internet. Ponadto korzystam z kursów oferowanych przez różne portale edukacyjne.

Nie zdarzyło mi się, abym nie znalazła rozwiązań problemów aktualnie mnie nurtujących.

Spróbuj i Ty, na pewno Ci się uda. To nie jest wcale takie trudne, wymaga jedynie Twojej decyzji i wypracowanej organizacji dnia, o czym się przekonasz, czytając dalsze rozdziały.

A teraz kolej na zadanie sobie pytania:

Jakim powinienem być człowiekiem, aby znaleźć swoje miejsce na rynku pracy w warunkach gospodarki rynkowej, konkurencyjności i zmieniających się realiów gospodarczych?

¹ Aneks w: Strategia Rozwoju Kształcenia Ustawicznego ... op.cit.

Podpowiem Ci. Człowiekiem kreatywnym, mobilnym oraz zdolnym do szybkiej adaptacji, przygotowanym do ciągłego uczenia się i doskonalenia bez względu na wiek.

Jak to zrealizować?

Zdobyć wykształcenie zgodnie ze swoimi zainteresowaniami. Zdobywać nowe kwalifikacje lub pogłębiać posiadane, jeśli jesteś już na rynku pracy.

Skorzystaj z ofert uczelni proponujących kursy, studia wyższe, studia podyplomowe, z ofert edukacyjnych centrów kształcenia ustawicznego, ze specjalistycznych kursów.

Warto, abyś wiedział, że w kolejnej strategii rozwoju edukacji na lata 2007-2013, przyjętej w 2005 r., znajdziesz informacje o budowie systemu uznawania kwalifikacji zawodowych przez wydawanie certyfikatów, które będą akceptowane przez pracodawców.

Podsumujmy więc:

Czynnikami sprzyjającymi rozwojowi człowieka dorosłego są:

- niezależność;
- wysokie poczucie kontroli wewnętrznej, zapewniające lepsze uczenie się na własnych doświadczeniach;
- zainteresowanie sprawami ludzi i świata;
- inteligencja;
- dobra, wyćwiczona pamięć;
- zdolności specjalne;
- otwartość na nową wiedzę;
- brak dogmatyzmu, elastyczność;
- zdolności autorefleksji.

Wymienione czynniki w mniejszym lub większym stopniu charakteryzują każdego z nas. Nad niektórymi trzeba popracować, aby je udoskonalić, inne tego nie wymagają. Przemyśl, które z wymienionych cech dorosłego człowieka w Twoim przypadku nie wymagają doskonalenia, a nad którymi musisz się nieco skupić.

Kształcenie w życiu dorosłym wymaga pełnej znajomości siebie. Swoich mocnych i słabych stron. Poznaj zatem siebie, aby decyzja edukacyjna była w pełni świadoma – to ważne!

Jesteś człowiekiem dorosłym, ukończyłeś szkołę średnią lub uczelnię wyższą, jesteś posiadaczem dyplomu. Jednakże żaden dyplom nie powinien oznaczać, że proces uczenia się został zakończony, gdyż proces ten w gwałtownie zmieniającej się rzeczywistości nie ma końca, a wręcz przeciwnie – w miarę odpowiedzialności i rozszerzenia profesjonalnego zakresu działań plan uczenia rozszerza się, a czas jednocześnie staje się coraz bardziej cenny.²

Edukacja przez całe życie jest koniecznością, jest wyzwaniem stojącym przed współczesnym człowiekiem, funkcjonującym w dzisiejszym świecie.

Uczmy się zatem przez całe życie, aby wzmocnić poczucie odpowiedzialności społecznej, które pozwoli nam lepiej rozumieć rzeczywistość, pogłębi poczucie godności i pełni istnienia. Osiągając kolejne sukcesy, podnosisz poziom samooceny, jesteś z siebie zadowolony. Czyż nie warto poświęcić odrobinę trudu i czasu po to, aby poczuć się docenianym, lepszym, szczęśliwszym?

Dlatego warto kształcić się: ten, kto tego nie czyni – ten się cofa.

² B. Mrówka, Kształcenie ustawiczne a doskonalenie umiejętności profesjonalnych w: Studia Europejskie, 3/1999

Nie stój zatem w miejscu – idź do przodu! Warto!

Stawiaj sobie cele ważne dla Ciebie i Twoich bliskich i realizuj je, korzystając z tworzonych współcześnie możliwości dla tych, którzy chcą. Stawiaj sobie poprzeczkę coraz wyżej, rozwijaj aspiracje życiowe.

Motywacja niech będzie wyrażana słowem „*chcę*”, bo będę więcej wiedzieć, będę więcej rozumieć, będę wzorem dla moich dzieci, aby i one miały wyższe aspiracje edukacyjne, i „*muszę*” wytrwać, gdyż wtedy osiągnę to, do czego zmierzam, uzyskam awans, zmienię pracę, będę miał lepsze zarobki, spełnię marzenia itp.

Mam nadzieję, że przekonałam Cię, iż warto podjąć trud uczenia się. Jeżeli jednak nie przekonałam Cię do końca, jeśli jeszcze masz opory, aby przyznać mi rację, nie odkładaj książki, przeczytaj kolejne rozdziały. Zamiast słów przekonywania, znajdziesz w nich konkretne informacje i przykłady, gdzie szukać ofert edukacyjnych, a przede wszystkim – jak się uczyć, aby się nauczyć.

IV TAJNIKI SAMOKSZTAŁCENIA

**„Samokształcenie jest naturalną potrzebą,
głęboko odczuwaną przez każdą bogatszą duszę,
dążącą do doskonałości, do poznania prawdy,
do postępu.”**

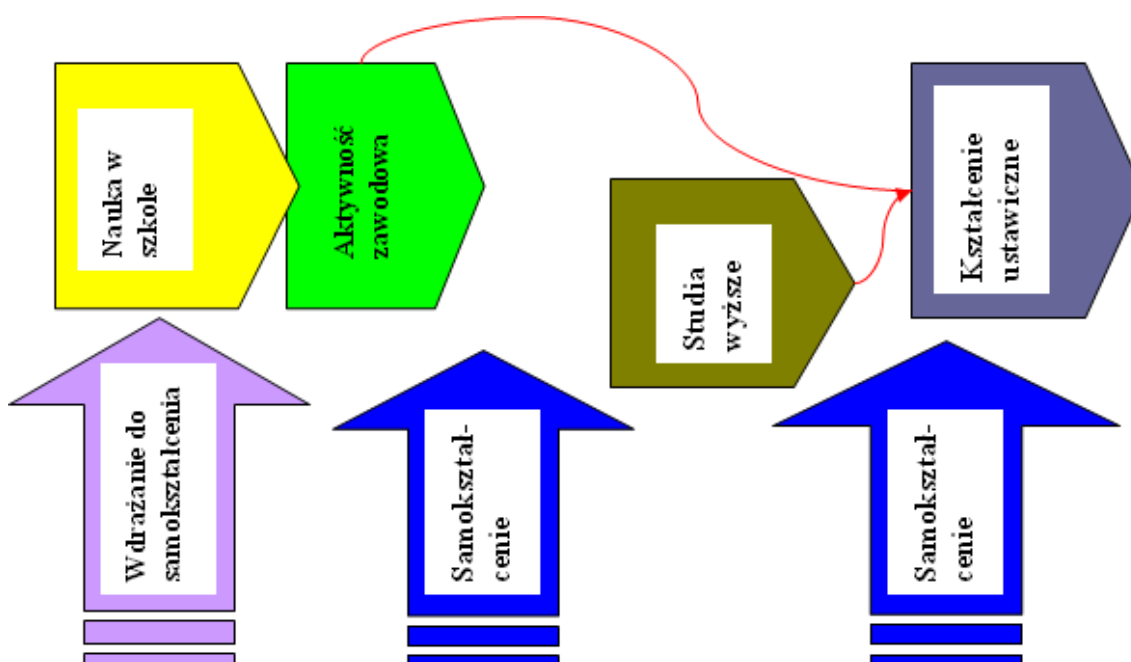
W. Spasowski

Samokształcenie ma bardzo długie i bogate tradycje w teorii i praktyce edukacyjnej. Z biografii wielu znakomitości nauki i literatury wynika, że dzięki samodzielnemu rozwojowi doszli do znaczących osiągnięć. Tu warto wspomnieć takie postaci jak: Tomasz Edison, który w szkole uczył się 3 miesiące, Maksym Gorki – uczył się w szkole 5 miesięcy, podobnie Michał Faraday, Robert Owen. Inni szkolne wykształcenie kontynuowali samodzielnie, aby dojść do znaczących osiągnięć: J. J. Rousseau, L. Tolstoj czy S. W. Reymont.³

Każda z wymienionych osób obierała inną drogę kształcenia i rozwoju osobistego – zależnie od specyficznych, indywidualnych potrzeb.

W jaki sposób można sobie wyobrazić miejsce samokształcenia w życiu każdego z nas? Sprawdź na schemacie kolejne etapy naszego życia, w których samokształcenie występuje w różnych rolach.

³ J. Półturzycki, Dydaktyka dorosłych, Warszawa 1991, s. 319-323.

Jak widać na schemacie, w trakcie nauki w szkole (podstawowej, gimnazjalnej, średniej) nauczyciel zapoznaje uczniów z technikami i narzędziami samokształcenia, skłania do samodzielnej pracy różnymi metodami. Zgodnie z obowiązującymi obecnie programami nauczania, także z zastosowaniem narzędzi Technologii Informacyjnej (TI), które w późniejszych etapach życia stają się niezbędne.

Ilu jest nas – tyle jest różnych potrzeb. Jednakże można je ująć w cztery grupy głównych potrzeb kierujących dążeniami samokształceniowymi:

- potrzeba poznania świata,
- potrzeba sprawnego działania,
- potrzeba poznania siebie,
- potrzeba własnego rozwoju.⁴

⁴ B. Suchodolski, Problemy upowszechniania nauki w epoce współczesnej, w: Konserwatorium Oświatowe, Warszawa 1963.

One są głównym motorem procesu motywacyjnego, z nich wykuwają się motywy naszego działania, to one skłaniają nas do podjęcia trudu samokształcenia.

Pomyśl, czy chcesz realizować w swoim życiu którąś z wymienionych potrzeb?

Jeśli tak, to warto zastanowić się nad odpowiedzią na pytanie:

Jakie znaczenie może mieć samokształcenie?

Niech za odpowiedź posłuży nam określenie, które podał J. Półturzycki:

*„**Samokształcenie jest** zarówno procesem oświatowym, jak i **stylem życia**, które charakteryzuje aktywne poznawanie świata i siebie, doskonalenie swej osobowości we wszystkich dziedzinach kształcenia i wychowania, nie tylko umysłowej, ale także społeczno-moralnej, estetycznej i fizyczno-zdrowotnej.”⁵*

Może sobie tego nie uświadamiasz, ale i Ty codziennie sięgając po gazetę – uprawiasz pewną formę samokształcenia, sięgając po tygodnik lub książkę – także. Gdy oglądasz film przyrodniczy w TV, znajdujesz w Internecie informacje o Tatrach, bo chcesz się wybrać na wakacje, to właśnie poznajesz świat i zjawiska na nim występujące, wspomagając się różnymi narzędziami. To jest także forma samokształcenia.

Dalej – chcesz sam czegoś dokonać, np. naprawy lampy, lub wykonać pergolę w ogrodzie – cóż wtedy? Nigdy dotąd nie

⁵ J. Półturzycki, Dydaktyka ...op.cit s. 318.

wykonywałeś takich prac, nie masz doświadczenia, nie wiesz, jak się zabrać do pracy. Co robisz? Po prostu poszukujesz poradnika typu „Zrób to sam”. Wykonasz wszystko zgodnie z poradami zawartymi w książce – jesteś dumny, efekt pracy bardzo Ci się podoba. Cóż to było? Po prostu odczuwałeś określone potrzeby, one wyzwoliły motywację do działania. Wykonałeś pracę, nabyłeś określone doświadczenie, rozwinąłeś swoje umiejętności. Pergola i lampa nie tylko służą Tobie, służą też Twojej rodzinie – a więc działałeś też na rzecz innych.

Twoje działanie było podjęte samodzielnie, było celowe i świadome, podczas pracy sprawdzałeś, czy wykonujesz ją zgodnie z dyspozycjami zawartymi w wyszukanim przez siebie samego poradniku – stosowałeś samokontrolę.

Jak zatem nazwać takie działanie, jeśli nie samokształceniem? Jestem pewna, że znalazłbyś w swoim życiu wiele takich przykładów, tylko na co dzień nie nazywasz tego działania samokształceniem.

Jak już ustaliliśmy wcześniej, samokształcenie jest kluczowym procesem w edukacji, prowadzonym świadomie i aktywnie przez osoby podejmujące określone zadania poznawcze i kształcące. Jest samodzielnym, świadomym, celowym i poddanym własnej kontroli zdobywaniem i modernizowaniem wiedzy ogólnej lub kwalifikacji zawodowych.

Przeczytaj ponownie w skupieniu powyższe sformułowanie. Znajdziesz w nim następujące słowa kluczowe:

- działanie świadome,
- działanie celowe,
- działanie samodzielne,

- działanie aktywne,
- samokontrola.

Jak widzisz, wynika stąd, że ten, kto chce uprawiać samokształcenie, musi mieć przede wszystkim na to chęć – inaczej mówiąc: musi odczuwać potrzebę, posiadać motywację.

Dzięki dostatecznie silnej motywacji wyznacza sobie główny cel i cele cząstkowe, do których chce zmierzać, poszukuje metod i technik działania, dobiera je odpowiednio do potrzeb i rozpoczyna zadanie. Wykonując zadanie, kontroluje siebie, sprawdza, czy nie zboczył z obranej drogi.

Istnieje szeroki wachlarz metod, technik i narzędzi wspomagających samokształcenie. Wybór zależy od możliwości technicznych, posiadanych umiejętności, Twoich potrzeb oraz zakładanego celu działania.

Zastanów się nad tym, czy umiejętności, poziom wykształcenia, który posiadasz, nie wymagają przypadkiem doskonalenia?

W poprzednich rozdziałach doszliśmy do wniosku, że uczyć się należy całe życie. A więc do dzieła!